LIETUVOS RESPUBLIKOS
SEIMAS

LAISVĖS
premija

2014 METŲ LAISVĖS PREMIJOS LAUREATAS

ADAMAS MICHNIKAS

Vyriausiasis dienraščio „Gazeta Wyborcza“ redaktorius Adamas Michnikas. Varšuva, 2013 m. gruodžio 4 d. Fotografas Kuba Atys (agentūros „Agencja Gazeta“ nuotrauka)

◆ ◆ ◆

„Kartu su Vaclavu Havelu Adamas Michnikas laikomas viena iš didžiųjų simbolinių Vidurio ir Rytų Europos laisvės figūrų.“

Prof. Leonidas Donskis,
ISM Vadybos ir ekonomikos universiteto mokslo prorektorius

◆ ◆ ◆

Adamas Michnikas (Adam Michnik) yra gerai žinomas ir daugeliu garbingų apdovanojimų ne kartą pagerbtas Lenkijos visuomenės veikėjas, buvęs disidentas, vienas iš Lenkijos opozicinio judėjimo „Solidarumas“ lyderių, žurnalistas, eseistas, politikos publicistas ir dienraščio „Gazeta Wyborcza“ vyriausiasis redaktorius.

Adamas Michnikas gimė 1946 m. Varšuvoje. Jo seneliai ir daugelis artimų giminaičių žuvo per Holokaustą. Šeimoje buvo vertinamos kairiosios politinės pažiūros, visuomeninės kairės idealai. Nepaisant to, Adamas Michnikas anksti pasirinko komunistinės Lenkijos opozicionieriaus kelią.

1957 m., dar mokydamasis vidurinėje mokykloje, Adamas Michnikas įstojo į jaunimo organizaciją, kuriai vadovavo taip pat kairiųjų pažiūrų, tačiau kritiškai vertinantis Lenkijos režimą Jacekas Kuronis (Jacek Kuroń). Ši organizacija 1961 m. buvo uždrausta. Kiek vėliau Adamas Michnikas dalyvavo jaunimo diskusijų klubų „Prieštaravimų ieškotojų klubas“ (uždraustas 1963 m.) ir „Kreivojo būrelio klubas“ veikloje. Juose Lenkijos jaunimas, nusivylęs komunistinės Lenkijos tikrove, diskutuodavo apie valstybės valdymo reformas. 1964 m. Adamas Michnikas įstojo į Varšuvos universiteto Istorijos fakultetą. Studijos universitete su pertrūkiais tęsėsi iki 1968 m.: už ryšių su partijos

opozicionieriais Jaceku Kuroniu, Karoliu Modzelevskiu (Karol Modzelewski), Lešeku Kolakovskiu (Leszek Kołakowski), Kšištofu Pomianu (Krzysztof Pomian) palaikymą jo studijos keletą kartų buvo sustabdytos, pats Adamas Michnikas buvo areštuotas. Už dalyvavimą Varšuvos universiteto studentų demonstracijoje prieš valdžios draudimą rodyti Nacionaliniame teatre režisieriaus Kazimiežo Deimeko (Kazimierz Dejmek) režisuotą spektaklį, pastatytą pagal Adomo Mickevičiaus poemą „Vėlinės“, 1968 m. kovo mėn. Adamas Michnikas buvo pašalintas iš Varšuvos universiteto, suimtas ir pirmą kartą įkalintas (1969 m. rugsėjo mėn. gavo amnestiją ir buvo paleistas iš kalėjimo). 1970–1971 m. dirbo suvirintoju Varšuvos Rozos Liuksemburg vardo fabrike, kuriame buvo gaminamos elektros lemputės. 1975 m. eksternu baigė studijas Poznanės Adomo Mickevičiaus universitete. 1975 m. gruodžio mėn. kartu su kitais 59 lenkų opozicijos atstovais, intelektualais, kultūros veikėjais pasirašė vadinamąjį „59 laišką“ (lenk. k. „List 59“) Lenkijos Liaudies Respublikos Seimui, kuriame protestavo prieš teikiamas Konstitucijos pataisas.

XX a. aštuntojo dešimtmečio viduryje Adamas Michnikas jau buvo pelnęs pripažinimą ir autoritetą, 1976–1977 m. filosofo Žano Polio Sartro kvietimu jis išvyko į užsienį, viešėjo Paryžiuje, Miunchene, bendravo su emigrantais iš Lenkijos, publikavo straipsnius Vokietijos ir Prancūzijos spaudoje. Iš jų didžiausio atgarsio susilaukė pranešimas „Naujasis evoliucionizmas“, perskaitytas Paryžiuje 1976 m., ir 1977 m. publikuota pirmoji knyga „Bažnyčia, politinė kairė ir dialogas“. Ypatingos reikšmės turėjo pažintis ir bendravimas su iškiliausiu XX a. Lenkijos išeivijos publicistu, politiku Ježiu Giedroicu (Jerzy Giedroyc). Jį Adamas Michnikas laikė vienu iš savo mokytojų.

Prasidėjus naujoms valdžios represijoms, 1977 m. gegužės mėn. grįžo į tėvynę ir netrukus įsitraukė į žymiausios tuo metu opozicinės organizacijos „KOR“ veiklą (lenk. k. – Komitet Obrony Robotników; liet. k. – Darbininkų gynimo komitetas), organizavo pogrindžio leidybą, redagavo opozicijos leidinius „Informacinis biuletenis“ (lenk. k. *Biuletyn Informacyjny*), „Kritika“ (lenk. k. *Krytyka*) ir kitus. 1979 m. spalio mėn. dalyvavo bado akcijoje prie Šv. Kryžiaus bažnyčios Varšuvoje, taip išreikšdamas savo paramą kalinamiems Čekoslovakijos opozicijos veikėjams. 1977–1980 metais komunistinės Lenkijos represinių struktūrų ne kartą buvo sumuštas, suimtas ir areštuotas.

Varšuvos geto sukilimo 45-ųjų metinių minėjimas. Disidentas ir opozicinio judėjimo „Solidarumas“ atstovas Adamas Michnikas kalba Varšuvos žydų kapinėse. Varšuva, 1988 m. balandžio 17 d. Fotografas Marekas Grigelis (agentūros „Agencja Gazeta“ nuotrauka)

◆ ◆ ◆

„Adamas Michnikas – Lenkijos „Solidarumo“ legenda.“

Prof. Alvydas Nikžentaitis, Vilnius, 2014 m. rugpjūčio 21 d.

◆ ◆ ◆

1980 m. vasarą prasidėjus „Solidarumo“ judėjimui, Adamas Michnikas įsitraukė į jo gretas. 1981 m. gruodžio 13 d. generolo Voicecho Jaruzelskio (Wojciech Jaruzelski) vadovaujamoje Lenkijoje paskelbtus karo padėtį, Adamas Michnikas buvo dar kartą suimtas ir įkalintas iki 1984 m. liepos vidurio. 1985 m. vasario mėn. Gdanske jis vėl suimamas ir iki 1986 m. įkalinamas. 1988 m. tapo opozicinio judėjimo „Solidarumas“ įkurto Pilietinio komiteto nariu (lenk. k. *Komitet Obywatelski Solidarnośći*).

Žlungančio komunistinio režimo represijos nepakeitė Adamo Michniko politinių pažiūrų ir nuostatų, jam būdingo dialogo, bendravimo su oponentais principų. 1989 m. vasario–balandžio mėnesiais Adamas Michnikas tapo viena svarbiausių figūrų vykstant komunistinės Lenkijos valdžios atstovų ir opozicinio judėjimo „Solidarumas“ lyderių Apskritojo stalo deryboms, kurios lėmė demokratines permainas šalyje, taikų valdžios perdavimą ir nekomunistinių jėgų pergalę per 1989–1990 metų demokratinius rinkimus. 1989 m. birželio mėn. Katovicų rinkimų apygardoje Adamas Michnikas buvo išrinktas į Lenkijos Seimą. 1989 m. liepos 3 d. jau kaip „Solidarumo“ judėjimo įkurto dienraščio „Gazeta Wyborcza“ vyriausiasis redaktorius jis paskelbė straipsnį „Jūsų prezidentas, mūsų premjeras“, pranašavusį politinius pokyčius šalyje. Po kelių

Adamas Michnikas Apskritojo stalo derybų metu (centre). Komunistinės Lenkijos valdžios atstovų ir opozicinio judėjimo „Solidarumas“ lyderių Apskritojo stalo derybos vyko 1989 m. vasario – balandžio mėn. Derybos lėmė demokratines permainas šalyje, taikų valdžios perdavimą ir nekomunistinių jėgų pergalę demokratiniuose rinkimuose 1989–1990 m. Varšuva, 1989 m. balandžio mėn. Fotografas Kšišlofas Mileris (agentūros „Agencja Gazeta“ nuotrauka)

Opozicinio judėjimo „Solidarumas“ lyderis Lechas Wałęsa ir Adamas Michnikas Gdansko laivų statykloje. Gdanskas, 1989 m. balandžio 29 d. Fotografas Slavomiras Sežputovskis (agentūros „Agencja Gazeta“ nuotrauka)

mėnesių Lenkijoje buvo suformuota ir patvirtinta pirmoji Rytų Europoje nekomunistinė vyriausybė su Tadeušu Mazoveckiu (Tadeusz Mazowiecki) priešakyje. Po 1991 m. Adamas Michnikas, pasak Tomo Venclovos, „pasirinko laisvojo intelektualo kelią, kurio pasisakymais domimasi, iš jų dažnai mokomasi Lenkijoje ir ne tik joje. „Gazeta Wyborcza“, neseniai minėjusi savo dvidešimt penktąsias įkūrimo metines, yra ne vien laikraštis, bet ir demokratijos institutas, diegiantis savo šalyje bei visoje centrinėje ir Rytų Europoje blaivų, racionalų, apsišvietusį požiūrį į problemas, kurias kasdien kelia mums istorija.“

◆ ◆ ◆

„... pavydėtinas likimas, pavydėtinas charakteris. Skiriamieji to charakterio bruožai – principingas, bet platus žvilgsnis į pasaulį, aštrus protas, erudicija, mokėjimas įveikti stereotipus, atmesti isteriją ir baimę, pagaliau šmaikštumas, sąmojis, humoro jausmas.“

Prof. Tomas Venclova, „Laudatio Adamui Michnikui“,
Vilnius, 2014 m. gegužės 23 d.

◆ ◆ ◆

Adamas Michnikas nuosekliai rėmė Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą. Nuo pat Sąjūdžio gyvavimo pradžios aktyviai propagavo Lietuvos ir Lenkijos opozicinių jėgų bendradarbiavimą, skatino koordinuoti „Solidarumo“ ir Sąjūdžio veiksmus. Nuo pat dienraščio „Gazeta Wyborcza“ įsteigimo 1989 m. gegužės pradžioje jame nuolat buvo nagrinėjamos Lietuvos aktualijos, Lenkijos ir Lietuvos bendradarbiavimo klausimai.

◆ ◆ ◆

„Baltijos kelias – trijų Baltijos tautų Laisvės kelias Europos vertybių link.“

Adamas Michnikas, Vilnius, 2014 m. rugpjūčio 21 d.

◆ ◆ ◆

Bene ryškiausias ir įsimintiniausias šio garbaus asmens gestas dėl Lietuvos buvo parodytas 1991 m. sausį, kai Vilniuje buvo pralietas Laisvę ginančių žmonių kraujas. Tuo metu, kai parlamento rūmai rengėsi gintis nuo sovietų tankų, į Lietuvą atvyko Lenkijos Pilietinio parlamentinio klubo delegacija, kurios sudėtyje buvo ir Adamas Michnikas. Tomis sudėtingomis dienomis, kai dar nebuvo aišku, kur link pakryps Lietuvos istorija, 1991 m. sausio 14 d. Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo vakariniame posėdyje Adamas Michnikas ir kiti lenkų politikai demonstravo besąlygišką ir beatodairišką paramą Lietu-

vos laisvei, taip palaikydami Lietuvos piliečių kovą su sovietų agresija. Po kelių dienų į Lietuvą atvykęs artimiausias Adamo Michniko bičiulis ir mokytojas Jacekas Kuronis pareiškė, kad liks Lietuvos parlamento rūmuose tiek, kiek bus būtina.

◆ ◆ ◆

„Šią dramatišką Lietuvai ir visai Europai akimirką perduodu solidarumo, brolybės ir nuostabos žodžius iš Varšuvos. <...> Noriu Jus užtikrinti, kad mes Lenkijoje neabejojame, kieno pusėje yra tiesa ir žmogiškasis orumas. Kai sieksite tautos suvereniteto, jūsų pusėje bus mūsų širdys. <...> Būdamas lenkas, norėčiau pasakyti daugiau. Istorija supynė mūsų tautų likimus daugeliui metų. <...> Dėl šios bendrystės noriu patikinti, kad lenkai užtikrins visokeriopą įmanomą pagalbą jūsų drąsiai ir didvyriškai kovai, kuri vyksta už mus visus. Tegyvuoja laisva Lietuva!“

Adamas Michnikas (Lenkijos Seimo narys, Demokratinė unija)
Ištrauka iš kreipimosi į Lietuvos parlamentą, Vilnius, 1991 m. sausio 14 d.

◆ ◆ ◆

Lenkijos Respublikos Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo rūmuose. Iš kairės: Medardas Čobotas, Kšištofas Dovgiala ir Adamas Michnikas. Vilnius, 1991 m. sausio 14 d. Fotografas Slavomiras Sežputovskis (agentūros „Agencja Gazeta“ nuotrauka)

Adamo Michniko pasakyti žodžiai virto konkrečiais paramos ir palaikymo veiksmais: Lenkijos visuomeninių organizacijų piketais prie SSRS ambasados Varšuvoje, Lietuvos palaikymo mitingais Varšuvoje, Krokuvoje, Gdanske ir kituose Lenkijos miestuose.

1991 m. sausio–vasario mėn. dienraščio „Gazeta Wyborcza“ ir kitų Lenkijos leidinių puslapiuose mirgėjo Adamo Mich-

niko, Bronislavo Geremeko (Bronisław Geremek), Česlavo Milošo (Czesław Miłosz), Jaceko Kuronio, Malgožatos Šeinert (Małgorzata Szejnert), Vlodzimero Sochackio (Włodzimierz Sochacki), Kšištofo Volickio (Krzystof Wolicki), Stanislavo Lemo (Stanisław Lem) ir daugelio kitų Lenkijos žurnalistų, intelektualų analitiniai straipsniai apie padėtį Lietuvoje, liudininkų pasakojimai, įspūdžiai, fotografijos iš Lietuvos. Apytikriais skaičiavimais, Lenkijos spaudoje per vieną mėnesį apie padėtį Lietuvoje buvo paskelbta apie 200 straipsnių.

◆ ◆ ◆

„Todėl šiandien sakome – NE! Nevalia užgniaužti lietuvių laisvės. Nevalia šaudyti žmonių Vilniaus gatvėse. <...> Nevalia trypti tautos valios ir užkrauti jai kolaborantų režimo. Reikalaujame nutraukti prievartą ir pradėti neatidėliotinas derybas dėl Lietuvos suvereniteto. <...> Šiandien tariame: kol Lenkijoje kvėpuojame laisvės oru, lietuviai ne vieniši. <...> Būdami ištikimi savajai krikščioniškajai, žmogiškajai, lenkiškajai tapatybei, mūsų brolių lietuvių labui darysime viską, kas įmanoma.“

Adamas Michnikas, „Bičiuliams lietuviams“, „Gazeta Wyborcza“, 1991 m. sausio 14 d.

◆ ◆ ◆

Vėlesnė Adamo Michniko veikla visada buvo palanki Lietuvai. Jis ragino Lenkijos Vyriausybę kuo greičiau pripažinti Lietuvos nepriklausomybę ir padėti Lietuvai gauti diplomatinį pripažinimą tarptautinėje arenoje. 2012 m. lapkričio 12 d. atsiimdamas jam suteiktas Klaipėdos universiteto garbės daktaro regalijas, Adamas Michnikas simboliškai ir koncentruotai įvertino Lietuvos ir Lenkijos bendradarbiavimo rezultatus.

◆ ◆ ◆

„Norėjome gyventi demokratinėje valstybėje. Laisvė Lenkijai – laisvė žmogui Lenkijoje. Manėme, kad sienų nereikia keisti, reikia tas sienas atverti. Lietuvos ir Lenkijos siena yra puikus to pavyzdys.“

Adamas Michnikas, Klaipėda, 2012 m. lapkričio 12 d.

◆ ◆ ◆

Lietuvos bičiulis Adamas Michnikas ne kartą vienareikšmiškai pasisakė prieš lenkų ir lietuvių santykių kiršinimą, daromą sprendžiant tautinių mažumų klausimus. Plačiai nuskambėjo Adamo Michniko pasisakymas: „Stebėdami, kas vyksta Donecke ir Luhanske, matome, kokie absurdiški yra ginčai tarp Lietuvos ir Lenkijos. Jie yra beprasmiai, jie yra kenksmingi – tai reikia atvirai pasakyti. Yra politikų, kurie dirba Putino politikos labui. Ranka rankon dirba. Nes gerų Lietuvos ir

Lenkijos santykių griovimas naudingas tik Kremliaus imperialistinei politikai.“

2014 m. Laisvės premijos laureatas Adamas Michnikas yra daugelio garbingų Lenkijos valstybinių ir tarptautinių apdovanojimų laureatas, pripažintas vienu įtakingiausių pasaulio žurnalistų, daugelio Europos ir pasaulio universitetų garbės daktaras. 2013 m. apdovanotas šmaikščia Lenkijos žurnalistų premija „Už nuoseklų buvimą Michniku“.

Už nuopelnus plėtojant Lietuvos ir Lenkijos ryšius 1992 m. Adamas Michnikas apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu, 2001 m. – Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi, 2008 m. – Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos garbės ženklu „Lietuvos tūkstantmečio žvaigždė“. Adamas Michnikas taip pat yra Vytauto Didžiojo universiteto ir Klaipėdos universiteto garbės daktaras. 2014 m. gegužės 23 d. Lietuvos paveikslų galerijoje Adamui Michnikui įteikta Ježio Giedroico premija, kurios steigėjas – Ježio Giedroico dialogo ir bendradarbiavimo forumas.

Tarptautinės konferencijos – apskritojo stalo „Sąjūdis – Solidarumas: strateginės partnerystės pradžia“ prezidiumas Varšuvoje, Karalių rūmuose. Adamas Michnikas – antras iš dešinės. Varšuva, 2008 m. rugsėjo 5 d. (Lietuvos Respublikos ambasados Lenkijos Respublikoje archyvo nuotrauka)

2001 metų „Paribio žmogaus“ vardo suteikimas Tomui Venclovai. Tomas Venclova ir Adamas Michnikas renginio metu. Seinai, 2001 m. rugsėjo 1 d. Fotografas Michalas Moniuška (Centro „Menų, kultūrų ir tautų paribys“ archyvo nuotrauka)

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos garbės ženklo „Lietuvos tūkstantmečio žvaigždė“ įteikimas Adamui Michnikui. Garbės ženklo laureatas Adamas Michnikas su Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministru Petru Vaitiekūnu.
Vilnius, 2008 m. birželio 5 d.
(Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos archyvo nuotrauka)

Vytauto Didžiojo universiteto garbės daktaro vardo Adamui Michnikui suteikimo ceremonija. Kaunas, 2009 m. balandžio 30 d. Fotografas Jonas Petronis (Vytauto Didžiojo universiteto archyvo nuotrauka)

Diskusija „Imperijos griūtis“ Lietuvos Respublikos Seimo rūmų Konstitucijos salėje. Profesorius Egidijus Aleksandravičius, dienraščio „Gazeta Wyborcza“ vyriausiasis redaktorius Adamas Michnikas, Nepriklausomybės Akto signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė. Vilnius, 2010 m. kovo 11 d. Fotografė Olga Posaškova (Lietuvos Respublikos Seimo archyvo nuotrauka)

Ježio Giedroico premijos įteikimas Adamui Michnikui Lietuvos paveikslų galerijoje, Vilniuje. Ježio Giedroico dialogo ir bendradarbiavimo forumo valdybos pirmininkas prof. Alvydas Nikžentaitis (kairėje), premijos laureatas Adamas Michnikas (dešinėje) su skulptoriaus Stefano Wiezbickio sukurtais simboliniais „Ąžuolais“. Vilnius, 2014 m. gegužės 23 d. Fotografas Andžejus Kierulis (Lenkijos instituto nuotrauka)

LAISVĖS PREMIJA

Laisvės premija siekiama įvertinti asmenų ir organizacijų laimėjimus ir indėlį ginant žmogaus teises, plėtojant demokratiją, skatinant tarpvalstybinį bendradarbiavimą kovojant už Rytų ir Vidurio Europos tautų laisvą apsisprendimą ir suverenitetą. Laisvės premiją skiria Lietuvos Respublikos Seimas.

Pirmoji Laisvės premija 2011 metais buvo paskirta aktyviam kovotojui už laisvę ir demokratiją, žmogaus teisių gynėjui, Rusijos disidentui Sergejui Kovaliovui. Sergejų Kovaliovą siejo daugybė gijų su Lietuvos neginkluoto pasipriešinimo dalyviais. Jo, taip pat disidentų Aleksandro Lavuto, Glebo Jakunino, Tatjanos Velikanovos dėka „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“, Tikinčiųjų teisių gynimo katalikų komiteto dokumentai pasiekdavo laisvąjį pasaulį, informacija apie žmogaus teisių pažeidimus Lietuvoje buvo skelbiama Rusijos pogrindinėje spaudoje.

2012 metų Laisvės premija paskirta politiniam kaliniui, vienam iš aktyviausių sovietų okupacijos rezistencijos dalyvių, kovotojui už žmogaus teises, Lietuvos laisvės lygos įkūrėjui ir vadovui, „45 pabaltijiečių memorandumo“ iniciatoriui, pogrindinės spaudos leidėjui Antanui Terleckui.

2013 metų Laisvės premija paskirta kovotojui už Lietuvos laisvę ir žmogaus teises, aktyviam Lietuvos neginkluoto pasipriešinimo dalyviui, politiniam kaliniui, pogrindinės spaudos leidinio „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ steigėjui, redaktoriui, Tikinčiųjų teisių gynimo katalikų komiteto nariui, arkivyskupui Sigitui Tamkevičiui SJ.

2014 m. lapkričio 13 d. Laisvės premijų komisija, atsižvelgdama į gautus valstybės ir savivaldybių institucijų, visuomeninių organizacijų ir asociacijų, akademinės bendruomenės, bendruomenių ir fizinių asmenų teikimus, nusprendė siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui 2014 metų Laisvės premiją skirti Adamui Michnikui.

Laisvės premijos laureatui įteikiama Laisvės statulėlė, sukurta pagal skulptoriaus Juozo Zikaro Laisvės paminklą (Laisvės paminklas – Lietuvos valstybingumo simbolis, pastatytas 1928 m. Kauno Karo muziejaus sodelyje, okupacijos metais nugriautas, 1989 m. atkurtas). Laisvės statulėlės autorė – skulptorė Joana Noreikaitė.

Laisvės premijų komisija sudaroma Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu. Komisiją sudaro Seimo frakcijų atstovai (po vieną atstovą), Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisijos, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubo ir Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos atstovai (po du narius). Komisijos nariai atlieka kandidatų gauti Laisvės premiją atranką ir kiekvienais metais iki lapkričio 23 dienos pateikia Seimui išvadas apie atrinktą pretendentą.

LAISVĖS PREMIJOS LAUREATAI

Sergejus Kovaliovas
(2011 m.)

Antanas Terleckas
(2012 m.)

Sigitas Tamkevičius SJ
(2013 m.)

Adamas Michnikas
(2014 m.)

LAISVĖS PREMIJŲ KOMISIJA:

Irena Degutienė (Komisijos pirmininkė, Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcija);

Zita Žvikienė (Komisijos pirmininkės pavaduotoja, Darbo partijos frakcija);

Irena Anna Gasperavičiūtė (Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija);

Gediminas Kirkilas (Lietuvos socialdemokratų partijos frakcija);

Dalia Kuodytė (Liberalų sąjūdžio frakcija);

Juzef Kvietkovskij (Lietuvos lenkų rinkimų akcijos frakcija);

Nikolaj Medvedev (Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos – Atkuriamojo Seimo deputatas);

Saulius Pečeliūnas (Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras);

Emilis Remeikis (Lietuvos jaunimo organizacijų taryba);

Povilas Urbšys (Mišri Seimo narių grupė);

Ona Valiukevičiūtė (frakcija „Tvarka ir teisingumas“);

Mantas Zakarka (Lietuvos jaunimo organizacijų taryba);

Mečislovas Zasčiurinskas (Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija).

◆ ◆ ◆

Parengė Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija
Vilnius, 2015 m.